

Bryssel 13.12.2013
COM(2013) 882 final

ANNEXES 1 to 2

LIITE

asiakirjaan

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Muutosten ennakointia ja rakenneuudistusta koskeva EU:n laatukehys

LIITE I

TYÖNTEKIJÖIDEN OSALLISTUMISTA JA SUOJELUA RAKENNEUUDISTUSTILANTEISSA KOSKEVAT EU:N DIREKTIIVIT

Työntekijöiden suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa

- Työnantajan maksukyvyttömyystilannetta koskevalla direktiivillä (2008/94/EY) pyritään tarjoamaan työntekijöille vähimmäisuoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa. Jäsenvaltiot velvoitetaan siinä perustamaan elin (palkkaturvajärjestelmä), jolla taataan työntekijöiden maksamatta olevien saatavien maksaminen. Jäsenvaltioiden on lisäksi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että työnantajien pakollisten maksujen laiminlyönti ennen maksukyvyttömyyden alkamista ei vähennä työntekijöiden oikeutta vakuutuslaitosten myöntämiin etuuksiin siltä osin kuin työntekijöiden maksuosuudet on pidätetty palkasta.

Työntekijöille tiedottaminen ja heidän kuulemisensa kansallisella tasolla

- Direktiivillä, jolla perustetaan työntekijöille tiedottamista ja heidän kuulemistaan koskevat yleiset puitteet Euroopan yhteisössä (2002/14/EY), pyritään lujittamaan yritysten sisäistä vuoropuhelua ja varmistamaan työntekijöiden osallistuminen päätöksentekoon riittävän varhain, jotta ongelmia voidaan ennakoida ja kriisejä ehkäistä entistä paremmin. Se koskee yrityksiä, joiden palveluksessa on vähintään 50 työntekijää, ja toimipaikkoja, joiden palveluksessa on vähintään 20 työntekijää, ja siinä säädetään työntekijöiden edustajien oikeudesta saada tietoa ja tulla kuulluiksi yrityksen taloudellisesta tilanteesta, sen työllisyystilanteen kehityksestä ja päätöksistä, jotka saattavat muuttaa työn organisointia tai työsuhteita.
- Direktiivissä, joka koskee työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä (2001/23/EY), säädetään, että ne luovuttajan oikeudet ja velvoitteet, jotka johtuvat luovutuksen tapahtuessa voimassa olleesta työsuhteesta tai työsuhteesta, siirtyvät tällaisen luovutuksen seurauksena luovuttajalta (osapuoli, joka lakkaa olemasta työnantaja) luovutuksensaajalle ("uusi" työnantaja). Direktiivissä säädetään myös, että luovutus ei saa sellaisenaan olla peruste, jota luovuttaja tai luovutuksensaaja voi käyttää irtisanomiseen. Yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutusta koskevassa direktiivissä säädetään työntekijöiden oikeuksien turvaamisen lisäksi siitä, että sekä luovuttajan että luovutuksensaajan on annettava tietoa tietyistä asioista niiden työntekijöiden edustajille, joita aiottu luovutus koskee, ja että työntekijöitä koskevia toimenpiteitä suunnittelevan osapuolen on neuvoteltava työntekijöiden edustajien kanssa tällaisista toimenpiteistä sopimuksen aikaansaamiseksi.
- Työntekijöiden joukkovähentämistä koskevassa direktiivissä (98/59/EY) säädetään, että työnantajan, joka suunnittelee työntekijöiden joukkovähentämistä, on annettava työntekijöiden edustajille tiettyjä tietoja suunnitellusta vähentämisestä ja aloitettava hyvissä ajoin neuvottelut näiden edustajien kanssa sopimukseen pääsemiseksi. Neuvotteluissa olisi käsiteltävä mahdollisuuksia joukkovähentämisen välttämiseksi tai niiden kohteena olevien työntekijöiden määrän rajoittamiseksi sekä seurausten pienentämiseksi käyttämällä sosiaalisia toimenpiteitä varsinkin vähentämisen kohteeksi joutuneiden työntekijöiden työllistämiseksi tai kouluttamiseksi uudelleen. Direktiivin mukaan myös viranomaisille on ilmoitettava kaikista suunnitelluista joukkovähentämisistä eikä joukkovähentämistä saa toteuttaa ennen kuin tästä ilmoituksesta on kulunut 30 päivää.

Työntekijöille tiedottaminen ja heidän kuulemisensa ylikansallisella tasolla

- Eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta tai työntekijöiden tiedottamis- ja kuulemismenettelyn käyttöönottamisesta yhteisönlaajuisissa yrityksissä tai yritysryhmissä annettua direktiiviä (94/45/EY, uudelleenlaadittu direktiivillä 2009/38/EY) sovelletaan yrityksiin, joilla on vähintään 1 000 työntekijää ja vähintään kahdessa eri jäsenvaltiossa kussakin vähintään 150 työntekijää. Sen mukaisesti on perustettava eurooppalainen yritysneuvosto, joka edustaa työntekijöitä niissä jäsenvaltioissa, joissa yritysryhmä toimii. Eurooppalaiselle yritysneuvostolle on tiedotettava ja sitä on kuultava yritysryhmän toiminnan kehityksestä ja suunnitelluista, huomattavista muutoksista.
- Kolmessa direktiivissä säädetään henkilöstöedustuksesta (jolla tarkoitetaan työntekijöille tiedottamista, heidän kuulemistaan ja joissakin tapauksissa heidän osallistumistaan hallintoneuvostoon tai johtokuntaan) yrityksissä, joissa noudatetaan eurooppayhtiön sääntöjä (direktiivi 2001/86/EY) tai eurooppaosuuskunnan sääntöjä (2003/72/EY) tai jotka muodostuvat rajatylittävän sulautumisen seurauksena (2005/56/EY).

VIIMEAIKAISIA ALOITTEITA MUUTOSTEN JA ENNAKOINNIN JA HALLINNAN SEKÄ RAKENNEUUDISTUKSEN ALALLA

Euroopan komissio on viime vuosina käynnistänyt useita aloitteita muutosten ennakoinnin ja hallinnan sekä rakenneuudistuksen alalla (esim. rakennejärjestelyfoorumi, jossa on keskusteltu monista innovatiivisten käytäntöjen esimerkeistä). Vuosina 2002 ja 2005 järjestettiin kaksi Euroopan tason työmarkkinaosapuolten kuulemiskierrosta, joiden perusteella laadittiin opas muutoksen hallinnasta ja sen sosiaalisista seurauksista (Orientations for Reference in Managing Change and its Social Consequences¹). Opas ei kuitenkaan sisällä levitys- ja täytäntöönpanomekanismia, eikä se ole saanut juurikaan huomiota.

Euroopan komissio on lisäksi rahoittanut lukuisia aihetta koskevia tutkimuksia² ja tukenut yhteistä Euroopan tason työmarkkinaosapuolten työohjelmaa, johon kuuluu myös integroitu projekti rakennejärjestelyistä EU27-maissa.

Komissio julkaisi vuonna 2009 rakenneuudistusprosesseja varten laaditun tarkistuslistan³, joka on hyödyllinen kokoelma rakenneuudistuksen ennakoimista, siihen valmistautumista ja sen hyvää hallintaa koskevia eurooppalaisia parhaita käytäntöjä. Tarkistuslista täydentää ehdotetun laatukeyhksen sisältämiä parhaita käytäntöjä.

Myös Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön (Eurofound) ERM-tietokannasta, joka sisältää rakenneuudistuksen tukivälineitä⁴, löytyy tietoa Euroopan unionin jäsenvaltioissa ja Norjassa toteutetuista noin 400 toimenpiteestä. Yrityksille, joiden on uudistettava rakenteitaan, ja työntekijöille, joihin rakenneuudistus vaikuttaa, ovat tarjonneet tukea muun muassa valtioiden hallitukset, työnantajajärjestöt ja ammattiliitot. Tietokannassa olevista tukivälineistä kuvaillaan niiden luonne, mukana olevat toimijat, rahoituslähteet, vahvuudet, heikkoudet ja saavutetut tulokset. Tavoitteena on kertoa hallituksille, työmarkkinaosapuolille ja muille asianosaisille, minkälaista tukea voidaan tarjota.

Euroopan komission vuonna 2012 julkaisemassa rakenneuudistusta käsittelevässä vihreässä kirjassa⁵ on kartoitettu onnistuneita rakenneuudistuksen ja muutokseen sopeutumisen käytäntöjä ja toimintalinjoja tavoitteena työllisyyden, kasvun ja kilpailukyvyn edistäminen osana Eurooppa 2020 -strategiaa.

Lopuksi mainittakoon Euroopan parlamentin 15. tammikuuta 2013 hyväksymä Cercas-raportti, jossa komissiota pyydetään ryhtymään rakenneuudistusta koskeviin toimiin.

¹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=782&langId=en>.

² Ks. esimerkiksi Euroopan parlamentin pilottihankkeesta ”Työntekijöiden auttaminen teollisuuden muutosten aikana” rahoitettu hanke, jota hallinnoi Kansainvälisen työjärjestön kansainvälinen koulutuskeskus (ITC-ILO, Torino) ja jossa kuvaillaan EU:n 27 jäsenvaltion rakennemuutoksen ennakoimista ja hallintaa koskevat järjestelmät: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=819&langId=en>.

³ ”Checklist for Restructuring Processes”, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=782&langId=en>.

⁴ <http://www.eurofound.europa.eu/emcc/erm/supportinstruments/>. Ks. myös ”Public instruments to support restructuring in Europe - ERM Report 2011”, <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1165.htm>.

⁵ (KOM(2012) 7 lopullinen) <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=699&consultId=9&furtherConsult=yes>.

LIITE II

AUTO- JA TERÄSTEOLLISUUDEN RAKENNEMUUTOKSEN ENNAKOINNIN JA HALLINNAN HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ KOSKEVAT EU:N OHJEET

AUTOT

Euroopan komission 8. marraskuuta 2012 hyväksymässä CARS 2020 -toimintasuunnitelmassa luetellaan useita toimenpiteitä, joita toteutetaan tulevina vuosina. Komissio perusti sittemmin **CARS 2020 -asiantuntijaryhmän seuraamaan toimintasuunnitelmaan täytäntöönpanoa.**

Toimintasuunnitelmassa viitataan erityisesti teollisuuden muutoksiin ja korostetaan, että hyvä yhteiskunnallinen vuoropuhelu kaikilla tasoilla (yrityksen, paikallisella, kansallisella ja EU:n tasolla) on keskeinen osa rakennemuutosten ennakointia ja hyvää hallintaa. Rakennemuutoksen hoitaminen on pääasiassa teollisuudenalan omalla vastuulla, joskin komissiolla, jäsenvaltioilla ja paikallisviranomaisilla on siinä täydentävä tehtävänsä. Komissio on sitoutunut etenkin

- jatkamaan rakennemuutostoimien seuranta/tarkastelua sen varmistamiseksi, että niissä noudatetaan tarkasti EU:n lainsäädäntöä, etenkin mitä tulee valtiontuki- ja sisämarkkinasääntöihin,
- yksilöimään hyviä käytäntöjä ja edistämään rakenneuudistuksessa ennakoivaa lähestymistapaa, jossa se kuulee sellaisten alueiden edustajia, joilla on runsaasti autoteollisuutta, työvoimaviranomaisia ja alan sidosryhmiä työmarkkinaosapuolet mukaan lukien,
- muodostamaan uudelleen yksiköiden välisen erityisryhmän tutkimaan autoteollisuuden tehtaiden sulkemisten ja toiminnan huomattavien supistamisten syitä sekä huolehtimaan jatkotoimenpiteistä. Aiemmissa autoteollisuuteen liittyvissä tapauksissa erityisryhmä on ollut aktiivinen ja hyvin tehokas. Erityisryhmä järkevöittäisi alaan liittyvien EU-rahastojen käyttöä (tarjoamalla teknistä tukea, vähentämällä odotusaikoja, antamalla neuvoja resurssien mahdollisimman tehokkaasta käytöstä, valvomalla ja raportoimalla),
- kehottamaan jäsenvaltioita harkitsemaan Euroopan globalisaatorahaston (EGR) käyttöä tehtaiden sulkemisten ja toiminnan merkittävien supistamisten yhteydessä,
- rohkaisemaan jäsenvaltioita hyödyntämään joustavia työjärjestelyjä sekä niiden rahoittamista yhdessä Euroopan sosiaalirahaston kanssa tarkoituksena tukea autoteollisuuden tavarantoimittajia, jotka saattavat tarvita lisää aikaa löytääkseen uusia tilaajia tehtaan sulkemisen tai sen toiminnan supistamisen jälkeen.

TERÄS

Euroopan komissio hyväksyi terästeollisuutta koskevan toimintasuunnitelman 11. kesäkuuta 2013.⁶ Siinä luetellaan useita lähivuosina toteutettavia toimenpiteitä. Komissio perusti sittemmin **terästeollisuutta käsittelevän korkean tason asiantuntijaryhmän seuraamaan toimintasuunnitelmaan täytäntöönpanoa.**

Komissio on tässä yhteydessä kehottanut jäsenvaltioita

- tutkimaan mahdollisuutta käyttää yhdessä alueviranomaisten kanssa Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) työntekijöiden **uudelleenkoulutukseen ja uusien taitojen opettamiseen heille** muun muassa perustamalla erityinen teräsalaa koskeva rahoitustoimenpide,
- tutkimaan mahdollisuutta käyttää yhdessä alueviranomaisten kanssa **rakennerahastoja** seuraavalla ohjelmakaudella teräsalan rakennemuutoksen sosiaalisten vaikutusten lievittämiseen,
- helpottamaan **työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua**, jotta päästään sopimukseen väliaikaisista aloitteista työpaikkojen säilyttämiseksi, kuten mahdollisuudesta ottaa käyttöön **joustavia työjärjestelyjä** erityisesti kausittaisen sopeuttamisen yhteydessä.

Teollisuutta on kehoitettu

- toimimaan aktiivisesti **osaamispuutteiden korjaamiseksi**,
- jatkamaan **alan välttämätöntä mukautusta** muutosten ennakointia ja rakenneuudistusta koskevien parhaiden käytäntöjen mukaisesti muun muassa työmarkkinavuoropuhelun ja alueellisten sidosryhmien asianmukaisen osallistumisen avulla,
- tutkimaan rakennemuutostarpeita ja mahdollisia **kapasiteetin mukautuksia** keskeisten alojen tulevaa kysyntää silmälläpitäen ottaen huomioon, että rakenteellisia ja kausittaisia kehityssuuntauksia on käsiteltävä eri tavoin,
- **tekemään yhteistyötä muiden sidosryhmien**, varsinkin kansallisten ja alueellisten viranomaisten, kanssa sen varmistamiseksi, että kausittaiseen **ylikapasiteettiin** puututaan **julkisesti tuetuilla väliaikaisilla toimenpiteillä**, joilla säilytetään työpaikat pitkällä aikavälillä.

⁶ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/metals-minerals/files/steel-action-plan_en.pdf